

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. IV. Parochus, vel quicumque alius Sacerdos regularis vel secularis, qui Matrimoniis, non præmissa denuntiatione interfuerit per triennium suspendus est ab Officio. Utì etiam Parochus, qui, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

sunt atque servandæ. Ergo etiam iusta & servanda est lex, quæ filios vel filias nubentes clandestinè, exheredari posse à parentibus volunt. Quæ enim ratio disparitatis?

Probatu ex Sanchio.

Imò Sanchez sup. disp. 47. putat, hanc legem esse iustam, & servandam, secus illas. Valde (inquit n. 13.) distat inter Matrimonium, absque consensu parentum inritum & clandestinum; illud enim punibile non est, sed permissum jure Canonico, hoc autem prohibetur, gravibusque pœnis afficitur. Quare leges exheredantes filiam, absque patris consensu nubentem, tanquam juri Canonico adversæ, repelluntur: punientes verò clandestinum, tanquam jus Canonicum imitantes, ipsumque coadjuvantes, admittendæ sunt. Hæc ille.

Ergo à fortiori, si illæ admittendæ sunt, quæ exheredant filiam, absque patris consensu nubentem, ut diffusius contra Sanchium probavimus loco sup. citato, ad quem Lectorem remitto, ne eadem cum tædio sæpius repetamus, etiam illæ, quæ puniunt filiam, clandestinè nubentem contra voluntatem parentum.

107. Dicastillo putat hanc pœnam hodie vix habere locum in Castella.

Illud autem (inquit Dicastillo sup. nu. 195.) pro hac & aliis pœnis impositis Matrimonio clandestino, advertendum est, quòd jam vix locum habet in Castella. Nam cum post Tridentinum ibi receptum, nullum sit tale Matrimonium, quod nullum est, nullum producit effectum, & non entis nullæ sunt qualitates. Hæc ille.

Rectè quidem, si Matrimonium, quod contrahitur coram Parocho & testibus, omittis denuntiationibus, non foret clandestinum in ordine ad pœnas incurrendas, ut existimat Dicastillo, & Alii cum ipso. Sed cum opposita sententia, de qua alibi egimus, compluribus placeat, hinc d. lex 49. Tauri, adhuc in Castella sæpius potest habere locum; nisi fortè ibi consuetudine sententia Dicastillonis sit ab omnibus recepta, de qua consuetudine mihi non constat. Et hæc tenus quidem de pœnis contrahentium clandestinè. Sequitur agendum de pœna Parochi vel alterius Sacerdotis, assistentis Matrimonio clandestino, quæ talis est:

CONCLUSIO IV.

Parochus, vel quicumque alius Sacerdos regularis vel secularis qui Matrimonii, non præmittente denuntiatione interfuerit, per triennium suspendendus est ab Officio. Ut etiam Parochus qui, etsi non interfuit, scientiam talia Matrimonia prohibuerit.

Hæc Conclusio habetur cap. 1. de clandestinis Sacerdotis, tales conjunctiones præsumptas, aut quilibet ex officio, si quis eis præsumptis interesse, periculum officio suspendatur, gravioris pœna, si qualitas postulerit. Ubi Glossa verb. Tales inquit, scilicet post allegatum impedimentum.

Ex quo aliquis posset arguere, quod impedimentum, non prohibet Matrimonium clandestinum, vel interdictum, non incurritur hæc pœnam, & similiter, quod Matrimonium clandestinum aut interdictum, nequam opponatur legitimum impedimentum.

Quod etiam videtur colligi ex his verbis ejusdem cap. §. Cum interdictum, in fine: Cum autem apparuerit probabilis conjectura contra copulam contrahendam, contractus interdictus expresse, donec quid fieri debeat super eis, manifestis conjecturis documentis.

Ergo quando §. Sane, imponit pœnam triennalis suspensionis ab officio Sacerdotis parochialis, qui tales conjunctiones præsumptas contempserit, aut iis interesse præsumptis, quidni per tales conjunctiones intelligi debeant conjunctiones, postquam opposuerit probabilis conjectura impedimentum?

Respondeo: quia §. Si quis copiam vel modi clandestina vel interdicta copiam præsumptis &c. puniuntur pœna interdicti, postquam oppositum fuit legitimum impedimentum, sed etiam Matrimonia clandestinè contracta, scilicet non præmittente denuntiatione, tamen si nullum fuerit oppositum impedimentum.

Hinc Glossa verb. Clandestina: Sane non præmittente denuntiatione. Et verb. Interdicta: Post causam probabilem allegatam, nec finitam. Ergo per ly, Tales conjunctiones, §. Sane, non solum intelligendæ sunt conjunctiones post allegatum impedimentum, sed etiam conjunctiones clandestinæ, factæ omni-

B. O. S. C. Sacrum Matrimonium

omifā denuntiatione, tamen nullum eis opponatur impedimentum. Et que communis intellectus DD. a quo non est recedendum.

Id libenter fatebor (inquit Sanchez sup. disp. 48. num. 5.) si proprius Parochus vel alius Sacerdos regularis, aut secularis, de ejus licentia interfit Matrimonio valido, clandestino tamen ob denuntiationum omissionem, cum Trident. in hoc nullam statuat poenam, standum esse poenae d. cap. fin. & proinde suspendendum esse triennio.

Idemque statuitur ibi de Parocho, qui sciens ea Matrimonia, impedire neglexerit. Sic Majolus lib. 3. de Irregular. c. 25. n. 17. & 18. Enriq. lib. 11. de Matr. c. 5. num. 6. Vega lib. 6. Sum. casu. 112. Qui addit: Eandem poenam incurrit Parochus, carentem libro, in quo nomina contrahentium & testium describat; vel non interrogantem contrahentes de consensu contra praecipuum Trident. d. cap. 1.

Sed audiendus non est: quia nec ibi, nec d. cap. fin. nec alibi reperitur haec poena, cum id Matrimonium nullo clandestinitatis vitio laboret, nec sit interdictum ab Ecclesia. Haec Sanchez.

Quamvis ergo, ut DD. communiter sentiunt, Parochus peccet non habendo talem librum, quia contra praecipuum Tridentini d. cap. 1. ibi: *Habeat Parochus librum, in quo conjugum & testium nomina, diemque & locum contractus Matrimonii describat, quem diligenter apud se custodiat*; peccet, inquam, etiam mortaliter, quia in re gravi; nam tendit ad finem vitandi lites, & ut Ecclesiae constet de Matrimonio; quippe ex libro illo sumi debet, quoties opus fuerit, authenticum documentum, quo deficiente gravia inconvenientia possent oriri; quamvis, dico, haec ita se habeant, & ideo Parochus non habens talem librum, possit puniri per Ordinarium; non tamen debet puniri poena suspensionis triennalis, seu poena eorum, qui assistunt Matrimonio clandestino; quia hoc nullo jure cautum est.

Incurreret tamen Parochus eam poenam (prosequitur Sanchez sup.) ut suspendendus sit triennio, non tantum quando interfuerit Matrimonio clandestino, vel id impedire neglexerit; sed etiam idem dicendum est de aliis Matrimoniis interdictis jure vel à Judice. Nam c. fin. §. fin. de Claud. def. ponf. sic dicitur: *Sane si parochialis Sacerdos tales conjunctiones prohibere neglexerit*. Ubi verbum illud: *Tales*, refert nuptias, de quibus §. praeced. egerat ille textus; egerat autem de clandestinis vel interdictis conjugii. Sic Majolus lib. 3. de Irregular. cap. 25. n. 17. & 18.

Unde bene infert eo n. 17. verb. *Vagan-*

tes; Parochum conjungentem vagos, non servato, quod praescribit Trid. sess. 24. de Matr. c. 7. incurrit eam poenam, ut triennio suspendendus sit, quia interest Matrimonio, interdicto per Tridentinum.

Et eo n. 17. verb. *Judicis Interdictum*, bene docet; quoties à Judice emanarit praecipuum contra aliquos, ne Matrimonium inean, vel contra ipsum Parochum, ne auctoritatem interponat, Parochum contravenientem incurrit eandem poenam; quia interest Matrimonio à Judice interdicto. Ita Sanchez.

Equidem bene haec duo infert Majolus, supposita veritate Antecedentis, de qua posset aliquis dubitare; eo quod Gloss. ibi per conjugia interdicta intelligat, ut supra vidimus, interdicta post causam probabilem allegatam nec finitam; qui intellectus colligitur ex §. primo in fine: *Cum autem apparuerit probabilis conjectura, post investigationem impedimenti, contra copulam contrahendam, contractus interdicatur expresse, donec quid fieri debeat super eo, manifestis consistit documentis*.

Ergo d. cap. fin. videtur loqui de illis solis Matrimoniis, quae post investigationem, per Presbyteros factam, expresse interdicuntur, eo quod sit probabilis conjectura alicujus impedimenti.

Et sane, si nudam literam spectemus, meo judicio, salvo meliori, sic esset dicendum; quia tamen interdictum generale, ab Ecclesiis latum, aequalis virtutis est cum interdicto ab homine; & aequale peccatum est, contrahere Matrimonium generaliter seu specialiter interdictum; hinc eadem poena videtur puniendus Parochus, qui tale Matrimonium contempserit prohibere, aut praesumpserit ei assiltere.

Sed nunquid haec poena correctata est per Tridentinum, quando Parochus vel alius Sacerdos assistit Matrimonio clandestino invalido, defectu numeri testium? Nam Trid. sess. 24. de Matr. c. 1. fic ait: *Insuper Parochum vel alium Sacerdotem, qui cum minore testium numero, & testes, qui sine Parocho vel Sacerdote hujusmodi contractui interfuerint... graviter arbitrio Ordinarii punire praecipit* S. Synodus.

Jam autem verior sententia habet (inquit Sanchez sup. n. 4.) quando minor poena imponitur nova lege, pro eodem delicto, pro quo imponebatur gravior lege antiqua, cessare poenam legis antiquae; ergo cum per Tridentinum imposita sit mitior poena, cum possit Ordinarius arbitrari suspensionem per brevius tempus, cessabit suspensio praecisa triennalis, jure antiquo imposita.

Praeterea; licet sit gravius delictum hodie Matrimonium clandestinum in ordine

Q9999

ad

113. Ratio dubitandi.

Videtur quod sit puniendus aequa poena.

114. An sit correctata per Trid. quando Matr. est invalidum defectu testium. Probatur Sacerdote hujusmodi contractui interfuerint... pars affirmans primò.

115. Secunda probatio.

110. Intentia Sanchez & communis.

Majolus Henriquez Vega.

111. Parochus, qui non habet librum, in quo descriptio nominum contrahentium & testium.

non tamen debet puniri poena suspensionis triennalis.

112. Quod si interfuerit Matrimonio publico, de jure vel à Judice interdicti.

Majolus Sanchez.

ad Deum; at respectu damni Ecclesie & inconvenientium; quæ induxerunt Tridentinum, ut clandestina irritaret, minus grave delictum est hodie Matrimonium clandestinum in validum; ex eo enim inconvenientia non sequuntur, quæ olim dum validum erat, oriebantur; ut perpetuus concubinatus; cogi ab Ecclesia ad Matrimonium publicum invalidum, propter clandestinum validum; Ecclesie ignotum: ergo non tam gravi poenâ ac olim afficiendum est.

Probat 3. Tandem; est in hoc casu non esset correctâ illa suspensio triennalis per Trid. ad huc non haberet locum; quando Parochus vel alius Sacerdos interest Matrimonio, absque duplici teste celebrato. Quia hodie tale Matrimonium est in validum, quando autem Matrimonium clandestinum est irritum, poenæ olim impositæ clandestino, quod erat validum, non incurruntur; ergo non incurratur dicta suspensio triennalis.

116. Sanchez tenet hanc partem. Hæc sunt rationes, propter quas Sanchez sup. existimat verius, hodie cessare suspensionem triennem pro casu Concilii Trid. id est, quando invalidè contrahitur defectu Parochi aut testium. Interim non desunt probati Auctores, qui oppositum sentiant; scilicet, ultra poenam arbitrariam, imponendam esse triennem suspensionem. Et probant 1. quia juri antiquo non derogat Tridentinum; immo proficitur se inhærere vestigijs Concilii Lateranensis, ex quo desumptum est d. cap. fin.

Resp. Sanchez. Respondet Sanchez sup. n. 9. derogatum esse, Tridentinumque inhærere vestigijs Concilii Lateranensis, quoad præceptum denuntiationum; præmittendarum Matrimonio, & poenas Parochi, eas omittentis, non verò quando id Matrimonium est nullum.

117. Secunda probatio. Probant 2. quia cap. illud fin. §. fin. ultra suspensionem triennem decernit, Parochum gravius puniendum, si culpæ qualitas postulerit; ergo ultra suspensionem, relinquatur locus poenæ arbitrariæ, gravitate delicti hoc poscente, sed hodie poscit; gravius enim delictum est hodie clam contrahere; cum enim invalidum sit Matrimonium, peccatur in substantia & in modo; olim autem, cum erat validum, solum peccabatur in modo; & proinde utrique poenæ locus erit. Hæc illi. Sed quid sit respondendum, constat ex penultima ratione pro sententia Sanchez.

118. Tertia probatio. Felinus. Probant ultimò: quia cum diversæ poenæ, diversis legibus imponuntur eidem delicto, nec apparet utra earum alteram corrigat, utraque servanda est; Felinus cap. *Quod olim*, de Judæis n. 2. dicens: Quæro, plures poenæ pro eodem delicto imponuntur in diversis legibus vel statutis, utrum omnes de-

beant imponi? In quo nota duas conclusiones. Prima: poena imposita à lege vel statuto posteriori, non censetur aliam tollere, per l. *Quoties*, ff. de Action. & obligat.

Fallit, nisi hoc appareat ex mente statuti vel legis; puta si statutum dicat, quod in casibus per statuta non provisus, servetur in commune; quia videtur sentire, quod in provisus per statutum sufficiat ipsius poenæ. Hæc ille. Respondet Sanchez sup. ea ratio, nã neganda est; contraria enim est veritas.

Sed loquatur Aversa q. 7. sect. 3. §. *deus aliqui*, ubi sic scribit: Rursus Aliquis nati sunt, hanc poenam non habere expressè locum post Concil. Trident. quia hoc Concilium novas alias leges condidit, & alias poenas imposuit; nova autem lex de poena corrigit antiquam.

Sed in hoc distinguendum est, ut Parochus prætermittit solum denuntiationem aut duos testes, prout requiritur in rubrica, aut simul etiam prætermittit testes, & absque illis assistit.

Si adhibet testes, ita ut Matrimonium in hac parte non deficiat in valore, non debet dici debet subijci adhuc post Trident. poenæ suspensionis. Hoc enim Concilium non innovavit quidquam circa hoc, neque correxit aut immutavit legem & poenam, antea constitutam per Concil. Lateranense: quin imò præstat, se ejus vestigijs inhærere. Neque Tridentinum imponit aliam novam poenam adversus Parochum ob omissionem præcisè denuntiationum: reliquit ergo antiquam in suo robore.

Si autem Parochus omittat etiam adhibere testes; tunc dici potest, non subijci illi poenæ suspensionis, in locis, inquam, ubi viget Concil. Trident. alioquin in aliis locis permanet sanè antiquus status. Ex his addit Sanchez lib. 3. disp. 48. Tenet quia hoc pacto Matrimonium est irritum & nullum, quo casu q. præc. sect. 2. dicebamus, non procedere amplius poenas, quæ antea erant statutæ adversus Matrimonia clandestina. Tum etiam, quia Tridentinum specificè præscribit novam formam poenæ adversus Parochum, ob requisitis testibus assistentem, necesse est pro arbitrio Ordinarii puniatur: hæc ergo forma tunc servanda erit: poterit tamen Ordinarius pro suo arbitrio tam suspensionis poenam, quam aliam convenientem intergere. Hucusque Aversa.

Ego autem quæro: si Tridentinum specificè non præscripisset novam formam poenæ adversus Parochum, abique requisitis testibus assistentem, sed simpliciter irritum Matrimonium irritum flet, censetur quòd hodie Parochus, sic assistens, incurreret poenam

B. O. S. C.
Sacramentum
paris

triennalis suspensionis? Minime, inquis, censetur; quia hoc pacto Matrimonium foret invalidum, quo casu, ut jam jam dictum est, non procedunt amplius illæ pœnæ, quæ antea erant statutæ, adversus Matrimonia clandestina. Infero ego; ergo perinde est ad veritatem sententiæ illius, sive pœna imposita à lege vel statuto posteriori, censetur aliam tollere, sive non. Ergo secunda probatio Aversæ nullius est momenti, supposita veritate primæ probationis.

Contra quam sic posset quis argumentari: certum est quòd tempore Concilii Lateranensis pœnæ statutæ d. cap. fin. adversus Matrimonia clandestina, processerint etiã eo casu, quo Matrimonium erat invalidum: sic enim incipit §. 2. *Si quis verò hujusmodi clandestina vel interdicta conjugia inire præsumpserit in gradu prohibito, etiam ignoranter, sibi de tali conjunctione suscepta, prorsus illegitima censetur.* Et infra: *Pari modo proles illegitima censetur, si ambo parentes, impedimentum scientes legitimum, præter omne interdictum, etiam in conspectu Ecclesiæ, contrahere præsumpserint.*

Quis nunc non videt, pœnam illegitimationis proles, procedere contra Matrimonium tam clandestinum, quam non clandestinum invalidum? Et putas, quòd Parochus, qui talibus Matrimoniis invalidis assistit, vel de facto adhuc assisteret, putas, inquam, quòd non incurreret pœnam triennalis suspensionis? Audi verba immediatè subsequentiã d. cap. *Sanè si parochialis Sacerdos tales conjunctiones prohibere contempserit &c.*

Imò videtur, quòd Parochus, assistens Matrimonio clandestino vel interdicto, non incurrit illam pœnam, nisi quando contrahitur scienter vel ignoranter in gradu prohibito, vel cum alio impedimento æquivalenti, & per consequens invalidè. Quippe sic contrahentibus in gradu concessio, & per consequens validè, non imponitur certa aliqua pœna, ut patet ex his verbis: *Sed his, qui taliter præsumpserint, etiam in gradu concessio copulari, condigna pœnitentiã injungatur.*

Quidni idem dicendum de Parocho, qui tale Matrimonium contempserit prohibere, aut ei assistit? Non video quid obstat, nisi communis sensus DD. qui pœnam illam triennalis suspensionis intelligunt procedere, etiam in eo casu, quo contrahitur validè.

Imò putant Multi non procedere, quando contrahitur invalidè; quòd ego intelligo, quando contrahitur invalidè defectu Parochi aut testium; quia jure antiquo, quo illa pœna statuta est, defectus Parochi vel testium, non reddebat Matrimonium irri-

tum; adeòque de tali Matrimonio jus antiquum non fuit locutum, sed de Matrimonio clandestino invalido, quia contractum in gradu prohibito, aut certè cum alio impedimento dirimente, scienter vel ignoranter.

Hinc Sotus 4. dist. 28. q. 1. a. 2. ita sibi objicit. Quòd si quis arguat; saltem dum aliqui clandestulum contrahunt, in quibus impedimentum, Matrimonium dirimens intervenit, nullum peccatum incurri, neque sententiam excommunicationis; quoniam cum non sit Matrimonium, non censetur clandestinum. Ecce objectio.

Sequitur responsio. Respondetur, inquit, nihilominus illos peccare, & excommunicationi se subdere. Imò ea de causa, furtiva Matrimonia interdicitur, ne ejusmodi vitiosa Matrimonia attententur. Quocirca in Clement. de Consang. & affin. contrahentes in gradibus prohibitis, sententiæ excommunicationis subjiciuntur. Hæc ille.

Equidem de hac sententiã excommunicationis non potest dubitari, quin afficiat contrahentes invalidè; imò illi soli ei subjiciuntur, ut patet ex verbis textus, quæ hic subscribo: *Eos qui divino timore postposito, in suarum periculum animarum, scienter in gradibus consanguinitatis & affinitatis constitutione Canonica interdictis, aut cum Monialibus matrimonialiter contrahere non verentur &c. ipsos excommunicationis sententiã ipso facto decernimus subjacere.*

Ergo quòd cumque excommunicantur clandestinè contrahentes, excommunicatio ligat eos, qui invalidè contraxerunt; neg. Consequentia; nam ex illo jure solum colligitur, quòd Legillator, si vellet, possit excommunicare propter Matrimonium clandestinum invalidum; quòd autem semper velit, non constat; siquidem causa interdicensi Matrimonia furtiva, non est, ne vitiosa Matrimonia attententur; sed magis, ne attententur Matrimonia valida, ex quibus oritur periculum, postmodum vivendi in perpetuo adulterio, quòd inconveniens nõ sequitur ex Matrimoniis invalidis, ut patet. Quamquam, sicut dixi, etiam invalida, propter eorum enormitatem possint puniri excommunicatione, aut aliã pœnã, & de facto puniantur d. Clement. de Consang. & affin. & d. cap. fin.

Sed nunquid pœna d. Clement. correctã est per pœnam diffidentie dispensationis, de qua sup. egimus, impositam à Tridentino contra contrahentes, sive scienter sive ignoranter in gradibus prohibitis? Videri possit, quòd sic; quia posita mitiori pœnã per jus aut legem posteriorem, cessat pœna gravior prioris legis, & corrigitur per posteriorem.

Probabilius tamen (inquit Dicastillo disp.

124. Objectio ex Soto.

Solutur.

125. Sciens contrahentes in gradibus prohibitis excommunicantur per Clem. de Consang.

126. An d. Clem. sit correctã per Trid.

Negat Dicastillo.

Q9999 2

122. Contra primam argumentum.

Pœna illegitimationis prædit contra Matrim. invalidum.

123. Quia, intendendum de pœna suspensionis.

disp. 3. n. 329.) puto oppositum, eamque pœnam non cessare; illa enim regula juris posterioris, temperantis jus antiquum, locum habet in pœnis, à judice infligendis; non autem in iis, quæ ipso jure incuruntur, ut in simili de pœna suspensionis, quam Tridentinum imponit solemnizanti Matrimonium, absque proprii Parochi licentia, duratura ad nutum Ordinarii, docet Sanchez disp. illa 48. & nos cum illo diximus, & cum aliis dub. 24. Hæc ille.

Probat à simili, ex Sanchez.

127

An Sacerdos Regularis sine licentia solemnizans Matr. incurrat suspensionem & excommunicationem.

Trident.

Clem. x. de Privil.

Sanchez autem loco citato n. 8. sic ait: Merito dubitabis, an Regularis Sacerdos, solemnizans Matrimonium, absque proprii Parochi licentia, ultra suspensionem ad nutum Ordinarii, statutam à Trident. sess. 24. de Matr. c. 1. ibi: *Quòd si quis Parochus vel alius Sacerdos, sive Regularis, sive secularis sit.... alterius Parochiæ sponso, sine illorum Parochi licentia, Matrimonio conjungere aut benedecere ausus fuerit, ipso jure tam diu suspensus maneat &c.* incurrat excommunicationem Pontifici reservatam per Clement. 1. de Privil. ibi: *Religiosi, qui Clericis vel laicis Sacramento Extremæ Unctionis, vel Eucharistiæ ministrare, Matrimoniove solemnizare, non habitâ super his parochialis Presbyteri licentiâ speciali.... præsumperint, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto, per Sedem Apostolicam dumtaxat absolvendi.* Vel potius ea antiqua excommunicatio, correctâ sit per hanc suspensionem? Videtur enim ita esse; quia nova pœna mitior lege nova statuta, corriget rigidioris antiquæ legis, ut dixi n. 4. ergo hæc suspensio, quæ mitior pœna est, jurisque novioris, corriget eam excommunicationem.

128.

Quâdo pœna mitior & posterior corrigat rigidioris antiquæ legis.

Ananias; Navar. Majolus.

Verum absque dubio tenendum est, non corrigere; sed cum Regularem utraque affici pœnâ: ea autem doctrina, teste Anania c. fin. de Collusione detegenda, ad finem, & Navar. statim allegando, verum habet in pœnis, à judice infligendis; non autem in iis, quæ ipso jure incuruntur, ut sunt excommunicatio & suspensio illa Tridentini. Sic tenent Navar. l. 5. Consil. in 1. edit. tit. 37. de Pœnis, Consil. 1. per totum, in 2. edit lib. 1. tit. de Constit. toto Consil. 10. Majolus lib. 3. de Irregul. c. 25. n. 12. §. *Clandestinum Matrimonium.* Hæc Sanchez.

129.

Quâ hic disparitas inter pœnas lata & ferenda sententiæ.

Reg. 49. de Reg. juris in 6.

Sed quæ hic ratio disparitatis inter pœnas ferendæ sententiæ, & pœnas, quæ ipso jure infliguntur? Eam non invenio apud citatos Auctores. Salvo meliori, hæc videtur posse constitui, quòd dum sunt pœnæ à judice infligendæ, locum habeat Reg. 49. de Reg. juris in 6. *In pœnis benignior interpretatio est faciendâ.* Ubi Canisius sic ait: Quòd si variis pœnis idem delictum leges persequantur, eadem ratione mitiorem pœnam amplectimur.

Quod ego intelligo, quando pœna novèdum est inflicta; nam quod factum est, infictum fieri nequit. Si ergo jus duplicem pœnam inflixerit, fieri nequit per Judicem ut mitior solum, & posterior censeatur inflicta, cum à Judice aut ejus interpretatio ne id non dependeat; sed à Legislatore lege, quæ utramque æqualiter infligit, & si unus contingit, quando utraque pœna à J. dicitur infligenda; siquidem constat, casu unam posse infligi sine alia, & ceteris pœnis benignior interpretatio sit faciendâ, juxta d. Reg. juris, videtur J. d. posse utriusque pœnam infligi, si prior, si posterior, si five prior, juxta Canisium, qui non distinguit inter pœnam priorem & posteriorem, sed, ut audivimus, simpliciter. Hæc ratio mitiorem pœnam amplectitur, quando scilicet obcurum est, quæ pœna delinquenti infligenda sit, dicitur enim.

Intellige (inquit Canisius) quòd obcurum est, quæ pœna delinquenti infligenda sit, durior an levior, cum in delicto semper benigniora præferenda sint. Ubi autem enim certa à jure pœna præferenda sunt, est licitum ab ea recedere. Nec enim in certis nullam conjecturam aut interpretationem locus est. Quamquam si causa dubia, lex permittat etiam judici à statuta pœna recedere, eam vel minuendo vel augendo.

Igitur ubi obcurum est, quæ pœna reus affici debeat, in mitiorem pœnam declinamus: cum Interpretatione legum pœna mitiendæ sint potius, quam exasperandæ. l. 42. ff. l. 4. de Pœnis. Et Rapius sic accipit, quæ præbetur benignius responsionem. Unde si in ipsis verbis legis ambiguitas inest, quæ & in levioris, & in lævioris sententiam capi possit, levioris magis interpretationem sequemur, cum hoc humanius sit. Hactenus Canisius.

Cum ergo obcurum sit & ambiguum an quando variis pœnis idem delictum persequuntur, pœnis, iniquæ pœnæ infligendis, judex debeat omnia pœnæ infligere; an verò possit unam ex omnibus eligere, eamque solum imponere, videtur in mitiorem pœnam declinandum esse, maximè quando hæc est posterior, nisi aliundè constet de contraria mente Legislatoris. At verò absque dubio tenendum est, quando utraque pœna est lata sententiæ, siue ipso jure inflicta, utraque eorum affici, & ideo tunc non habet locum d. Reg. juris.

In pœnis benignior interpretatio est faciendâ. Maneat itaque, Regularem solemnizantem Matrimonium absque proprii Parochi licentia, incurrare tum suspensionem, statutam à Concilio Trident. tum etiam excommunicationem Pontifici reservatam per Clement. 1. de Privil. quia utraque pœna est lata sententiæ, seu infligenda ipso jure.

Bibliotheca Sacra

At verò Parochus aut alius Sacerdos, affi- fens Matrimonio claudefino, invalido, defectu numeri testium, præter pœnam arbitriam impofitam à Tridentino, non incurrit fufpenfionem triennalem, impofitam per cap. fin. de Claudef. defponf. nam hæc pœna folùm efl ferendæ fententiæ, ut patet ex illo verbo: Sufpendatur. quod efl verbum futuri optativi modi, refpicies actum ac iudicis minifterium, ut: Excommunicetur &c. at verbum futuri, actum iudicis refpicies, importat fententiam ferendam, ut Omnes docent; nam actum, quem refpicit, ipfe efl fententia iudicis.

132. Hinc fit (inquit Sanchez fup. n. 2.) cùm hoc tempus triennii affignetur iure, minifterio hominis imponendum, poffe ex caufa iufta augeri & minui, per notata cap. Cùm fit Romana 5. de Apell. Et confert id, quod habetur eodem cap. fin. §. fin. ibi: Gravius puniendus, fi delicti qualitas pofitula verit. Hæc ille.

Vide Gloff. in d. cap. Cùm fit Romana, verb. Recifus tempus, quæ fic incipit: Arg. quòd iudex potefl abbreviare inducias datas à lege. Sic ff. de Re iudic. l. 2. & eod. Ablatæ. & fup. eod. tit. prox. Quod ad confultationem. Arg. contra: quòd non poffit, 28 dift. De his, & ff. de Re iudic. l. 4. §. Si quis condemnatus .... Sol. inducia, quæ dantur à lege vel Canone fervandæ funt, nifi iufta caufa intervenierit, quare funt abbreviandæ. Et tunc committitur arbitrio iudicis: ut hic & ff. de Verb. oblig. Continuus, §. 2. & magis hoc potefl officio iudicis difcerni, quàm aliqua locutione exprimi, ff. de Solut. Ratum. Hæc & alia plura ibi Gloffa.

Textus autem fic habet: Fraternitati tuæ duximus respondendum; quòd fi ante fententiam, vel poft ea fuerit appellatum, huiusmodi appellantis annu indulgetur, aut ex neceffaria vel evidenti caufa biennium, nifi forè iudex à quo appellatum fuerit, fecundum locorum diftantiam, & perfonarum & negotii qualitates, recifus tempus fuerit moderatus. Si tempus, à lege statutum, iudex potefl moderari fecundum perfonarum & negotii qualitates, id efl, ex iufta aliqua caufa illud extendendo vel minuendo; quid ni etiam pœnam à iure statutam poffit ex iufta caufa moderari, eam augendo vel minuendo?

Itaque proprius Parochus vel alius Sacerdos, Regularis aut fæcularis, de ejus licentia, qui hodie, ubi obligat Tridentinum, cum debito numero testium præfumeret interefle Matrimonio claudefino, id efl, in quo denuntiationes omittuntur, fufpendendus foret triennio, juxta d. cap. fin.

Quid fi non fit proprius Sacerdos, fed alienus? Ipfo iure fufpenfus erit, quamdiu ab Ordinario proprii Parochi non abfolvi-

tur, juxta Trid. & patet ex dictis. Quæ pœna, cùm fit latæ fententiæ, indubiè corrigit illam triennem fufpenfionem, quæ folùm erat ferenda, ut ftatim oftendimus, fi tamen opus fit correptione.

Aliàs (inquit Sanchez fup. n. 6.) dicendum foret teneri Epifcopum per triennium eum Parochum fufpendere, nec ab ea fufpenfione poffe abfolvere contra dictum Tridentini Decretum.

Planè, reponit quifpiam, teneretur Epifcopus per triennium eum fufpendere, nec ab ea fufpenfione poffet abfolvere; fed undè probatur, hoc eflè contra Decretum Tridentini? Neque enim in eo datur potestas Ordinario abfolvendi ab omni fufpenfione; fed folùm à fufpenfione per d. Decretum Trident. inflicta: jam autem fieri poffet, ut quis abfolvatur ab una fufpenfione, & non ab altera, ficuti potefl quis abfolvi ab una excommunicatione, & non ab altera. Meliùs ergo dicitur: hic nullam intercedere correptionem, fermo enim efl in diverfis cafibus; quippè fufpenfio Tridentini intelligitur de Parocho alieno; fufpenfio autem triennis cap. fin. de Claudef. defponf. de Parocho proprio.

Maximè tamen advertendum efl, quòd tam ab hac, quàm ab illa fufpenfione, excuset quilibet ignorantia, etiam craffa; dummodò non fit ita craffa, ut ingens fit temeritas. Quia dicit cap. fin. Contempferit prohibere, & Præfumpferit eis interefle Tridentinum autem ait: Ausu fuerit. At verbum, Audacia, dicit temeritatem, ut benè Gloff. l. Si quis in tantam, Cod. Undè vi, verb. Audaciam, explicans: Id efl, temeritatem Undè audax conjungitur cum præfumente, Authent. Habita, Cod. Ne filius pro patre, verl. Hac igitur, ibi: Ut nullus de cætero tam audax inveniat, qui aliquam Scholaribus injuriam inferre præfumat. Temerarius autem non efl, nec præfumens, ignorantia etiam craffa aliquid faciens; nam verè ignorans facit.

Præterea; quia Præfumere, dolum & temeritatem importat, ut plures docent apud Sanchez fup. n. 7. non autem efl dolum & temeritas, quando efl ignorantia craffa.

Et ideò Sanchez ibi tenet hanc fententiam. Quamvis (ipfo teffe) contrarium teneat Innoc. cap. Cùm medicinalis, de Sent. excomm. fine, ubi, inquit, exprefse dicit, in hoc cafu probabilem ignorantiam excufare; craffam autem & fupinam reddere faciliorem difpenfationem. Et videtur tenere Navar. Sum. latina c. 27. n. 74. Declar. x. ubi ait, in hoc cafu excufari laborantem ignorantia non craffa, fed verius efl, quod dixi. Hæc ille.

Sed quid, fi proprius Parochus per fe

bitrium Ordinarii.

134. Potefl quis abfolvi ab una fufpenfione, & non ab altera.

135. Quæ ignorantia excuset ab hac fufpenfione.

136. Præfumere, dolum importat. Sanchez.

Innoc.

Navar.

137. qui-

Q99993

Tempus triennii in causa nostra potest ex causa augeri & minui. Sacer.

Cap. 5. de Appel.

133. Proprius Parochus affi- fens Matr. claudefino, cum debito numero testium præfumeret interefle Matrimonio claudefino, id efl, in quo denuntiationes omittuntur, fufpendendus foret triennio, juxta d. cap. fin.

Quid si non fit proprius Sacerdos, sed alienus? Ipso iure fufpenfus erit, quamdiu ab Ordinario proprii Parochi non abfolvi-

Quid si pro- prius Paro- chus det li- centiam al- teri Sacer- dori assen- di hujusmo- di Matr.

Quid si alienus Pa- rochus?

138. An incurrat poenam Con- cilii Trid. Vi- detur quod sic per Reg. 72. de Reg. juris in 6.

Canisius. Illi verò (inquit Alex 3. cap. Mulieres, §. fin. de Sent. excomm.) qui non per seipsum, sed eo- rum auctoritate vel mandato alii violenter in- jiciunt manus in Clericos, ad Sedem Apostoli- cam mittendi: cum is committat vere, cu- jus auctoritate vel mandato delictum committi probatur. Et Ulpianus l. 1. ff. de Vi & vi ar- mata: Dejecisse, ait, etiam is videtur, qui mandavit vel jussit, ut aliquis deiceretur; par- vi enim referre visum est, suis manibus quis de- jiciat, an verò per alium.

Et cap. 6. de Sent. excomm.

Item per l. 1. ff. de Vi & vi armata,

139. Idem Ulpianus l. Non solum, ff. de Inju- riis. Non solum autem is injuriarum tenetur, qui fecit injuriam, hoc est, qui percussit: verum ille quoque continetur, qui dolo fecit, vel qui curavit, ut cui mala pugno percuteretur. Et Gordianus Imperator l. Non ideo, Cod. de Accus. Non ideo minus crimine sive atrocium injuriarum judicio tenetur is, qui in justam ac- cusationem incidit, quia dicit, alium se hujus- modi facti mandatorem habuisse: namque hoc casu præter principalem reum, mandatorem quoque ex sua persona conveniri posse, ignotum non est.

Præterea per cap. 29. de Sent. excomm. & Reg. 169. ff. de Reg. juris.

Accedat Innoc 3. cap. Nuper, de Sentent. excomm. ibi: Cum facientem & consentien- tem, par poena constringat. Et reg. juris 169. ff. de Reg. juris. Is damnatus dat, qui jubet dare. Item l. 15. ff. Ad l. Cornel. de Siciariis: Nihil interest occidat quis, an causam mortis præbeat. Confirmantur hæc omnia ex cap. Ita quo- rumdam, de Judæis, ubi excommunicantur

140.

quidem non assistat hujusmodi Matrimonio clandestino, det tamen alteri Sacerdoti licentiam assistendi? Liqueat profectò, Parochum incurrare poenam triennis suspensionis d. cap. fin. de Cland. desp. Constat ex his verbis: Si Parochialis Sacerdos tales conjun- ctiones prohibere contempseris &c. Jam autem, qui dat licentiam assistendi, non prohibet tales conjunctiones, sed permittit & concedit. Quidni ergo incurrat illam poenam?

Quid si alienus Parochus det illam licen- tiam? Pervium est, eum non incurrare hanc poenam: tum, quia d. cap. fin. loquitur de proprio Parocho; tum, quia Matrimonium illud, ubi obligat Trident. foret invalidum, defectu assistentiæ proprii Parochi, aut alte- rius Sacerdotis de ejus licentia; jam autem d. cap. fin. loquitur de Matrimonio valido, aut certè non invalido ob defectum Parochi vel testium, ut patet ex dictis.

Sed nunquid incurreret poenam Concilii Tridentini, utputà suspensionem ipso jure ad arbitrium Ordinarii? Videtur quòd sic; quia si per seipsum assisteret, indubiè eam incurreret; jam autem dicit Reg. juris 72. de Reg. juris in 6. Qui facit per alium, est perinde, ac si faciat per seipsum.

Cujus utique regulæ usus, ut notat Cani- sius ibi, latissimè patet, etiam in delictis: Illi verò (inquit Alex 3. cap. Mulieres, §. fin. de Sent. excomm.) qui non per seipsum, sed eo- rum auctoritate vel mandato alii violenter in- jiciunt manus in Clericos, ad Sedem Apostoli- cam mittendi: cum is committat vere, cu- jus auctoritate vel mandato delictum committi probatur. Et Ulpianus l. 1. ff. de Vi & vi ar- mata: Dejecisse, ait, etiam is videtur, qui mandavit vel jussit, ut aliquis deiceretur; par- vi enim referre visum est, suis manibus quis de- jiciat, an verò per alium.

Idem Ulpianus l. Non solum, ff. de Inju- riis. Non solum autem is injuriarum tenetur, qui fecit injuriam, hoc est, qui percussit: verum ille quoque continetur, qui dolo fecit, vel qui curavit, ut cui mala pugno percuteretur. Et Gordianus Imperator l. Non ideo, Cod. de Accus. Non ideo minus crimine sive atrocium injuriarum judicio tenetur is, qui in justam ac- cusationem incidit, quia dicit, alium se hujus- modi facti mandatorem habuisse: namque hoc casu præter principalem reum, mandatorem quoque ex sua persona conveniri posse, ignotum non est.

Accedat Innoc 3. cap. Nuper, de Sentent. excomm. ibi: Cum facientem & consentien- tem, par poena constringat. Et reg. juris 169. ff. de Reg. juris. Is damnatus dat, qui jubet dare. Item l. 15. ff. Ad l. Cornel. de Siciariis: Nihil interest occidat quis, an causam mortis præbeat. Confirmantur hæc omnia ex cap. Ita quo- rumdam, de Judæis, ubi excommunicantur

deferentes prohibita ad Saracenos & tam- cap. Significavit, eod. dicitur, eodem modo incurere non deferentes propria perfidia sed per nuntios mittentes, ibi: Illi quoque post trengam cum commercio Alexandriam adiverint, si detulerint merces prohibitas lucrandi, excommunicationi vinculum in- evadunt, sicut nec illi, qui in persona propria non euntes, merces eis per nuntios delatant. Ergo similiter in calu proposito, neco- tum incurret suspensionem Parochus, pro- pria personâ assistens Matrimonio alieno pro- rochiani, abque debita licentiâ; sed tunc dum per alium assistit, concedenti licen- tiam.

Tandem; d. cap. Nuper, communi- catione communito scilicet in crimine, excom- municatus est: sed mandans fieri delictum cui est annexa excommunicatio, participat in crimine, ob quod incurrit communi- cationem admittens illud; et ipse ipse innotabitur excommunicatio argenteo- liter hic, Parochus, dans licentiam alieno Matrimonio alieni parochiani, cum par- ticipet in crimine, ob quod Sacerdos alienus incurrit suspensionem, ipse etiam legatur.

His tamen non obstantibus, dicitur in 144. disp. 49. n. 2. quidquid sit de alio poenis, quæ censuris multò verius censet, delectum la- tam in admittentem aliquod delictum, non ligare mandantes, consentientes, vel aliter consensum præstantes; nisi in Canone, ex- pte rene censuras, exprimat.

Probat: quia excommunicatio de cætere poenæ, cum sine odio, non debent exten- di de casu ad casum: ad mandata fieri deli- ctum, non dicitur verè illud facere, sed in- terpretari: ergo excommunicatio de cæto- ræ censuræ, in facientem late, non com- prehendent mandantem.

Probat Minorem ex cap. Ut fame, de Sent. excomm. ibi: Cum hoc non sit delictum illi, quorum auctoritate id facitur, deantur. Nam verbum, Videtur, non importat: Gloss. l. Nemo, §. de homiciis, sit. verb. Pollicetur, ibi: Et nota, quia ver- ne hujus facti dominii, dicitur qui contra ver- factum dominium præscribere. Item cap. de Clericis pugn. in duello, pugil verè homicida dicitur: ibi: Quod tales pugiles homicida veri (aliàs, vere) existunt. Non autem mandans, licet de homicidio teneatur, li- beth.

Sed ego in hoc textu nullum verbum invenio, quo significetur, mandantem esse verè homicidam, imò potius oppositum. Nam post pauca subditur: Homicidium non sem tam factò, quàm præcepto, sive consilio, aut defensione, non est dubium perpetrari. Po- nuntur quidem hic, ut diversa, mandata de- facere, quia revera materialiter diversa sunt.

BIBLIOTHEK PADERBORN

& dicitur facientem esse verè homicidam; non tamen propterea negatur; mandantem esse verè homicidam; quippe non repugnat, ut uterque fit verè homicida, pugil quia fecit, estè ex mandato alterius; mandans autem, quia mandavit. Puras, quia non fit verè homicida, qui defensione perpetravit homicidium? Et tamen hic ponuntur; ut diverfa, facere & defendere; licet ergo ponantur ut diverfa, facere & mandare, non rectè inde inferitur; ergo mandans non est verè homicida.

Hinc magis placet alia probatio ejusdem Minoris, quam ibidem subjungit Sanchez, dicens: Constat etiam, quia mandatum & consilium præcedunt factum; præcedere autem non possent, si verè ipsum factum essent. Et ita mandantem non verè & propriè facere, ait Julius Clarus lib. 5. Receptorum §. fin. q. 89. vers. Sed quæra, esse communem opinionem omnium ferè scribentium.

Ultima probatio Sanchii est: quia quoties Canon vult excommunicare non tantum facientem, sed etiam mandantes, & consulentes, id explicat; ut constat ex cap. Felicis; de Penis in 6. ibi: Ut si quis deinceps in hoc sacrilegii genus irrepserit, quod a S. Rom. Ecclesie Cardinalem fuerit hostiliter infectus, vel percussit, aut ceperit, vel socius fuerit facientis, aut fieri mandaverit, vel factum ratum habuerit, aut consilium dederit vel favorem, aut postea receptaverit vel defenserit scienter eundem: sicut reus criminis læsæ majestatis perpetuo sit infamis &c.

Eisdem terminis utitur Clement. 1. eod. tit. Si quis, inquit, suadente diabolo, in hoc sacrilegii genus proruperit, quod is Pontificem injuriose vel temerè percussit aut ceperit seu banniverit, vel hæc mandaverit fieri, aut facta ab aliis rata habuerit, vel socius in his fuerit facientis, aut consilium in his dederit aut favorem, seu scienter defenserit eundem &c. Idemque constat ex multis Bullæ Coenæ excommunicationibus, quas nimis longum esset hic subscribere.

Ad quid autem omnia ista, si mandare aut consulere percussorem, sit verè percutere? Si mandans & consulens, per se loquendo, comprehendantur sub faciente? Si hoc ipso, quod Canon aliquis excommunicat facientem, etiam vult excommunicare mandantem & consulentem? Cum ergo in casu proposito, Tridentinum solum suspendat Parochum, vel alium Sacerdotem, conjugentem, vel benedicentem alienos Parochianos, nec exprimat dantem licentiam, vel mandantem, vel consulentem, hi non incurrent illam.

Quid ergo respondendum ad jura, in oppositum citata? Ad cap. Mulieres, dic cum Sanchio sup. n. 4. textum hunc non dicere,

verè percutere; sed verè committere: & ita intelligitur verè committere in legem, ipsam frangendo; non autem verè percutere, mandantem percussorem.

Sic respondent (inquit hic Auctor) omnes DD. cum Bartolo, quos allegavi n. 2. quamvis Abbas eo cap. Mulieres, n. 12. hanc solutionem impugnet: quia ibi non agitur de peccato, sed de poena excommunicationis, incurrenda per mandantem, quæ lata est in facientem. Sed dic: verum esse, ibi agi de poena excommunicationis incurrenda per mandantem percussorem Clerici: non quia mandans verè percutiat, sed quia is textus eam extendit ad mandantem, reddens rationem; quia mandans est verè reus delicti percussoris; licet non verè percutiat. Hæc ille.

Per quæ etiam responsum est ad Ulpianum & Gordianum; videlicet, non aliud velle, quam mandantem esse verè reum ejus delicti, quod mandatarius perpetrat, & per consequens teneri injuriarum, & posse ex sua persona conveniri, quod hæc sententia non negat.

Ad cap. Nuper, respondet Sanchez supra non intelligi omnino de eadem poena; sed Nuper de aliqua simili poena arbitraria, quia consentientes verè delinquent.

Sed contra: ut notat Glossa ibi, verb. Facientem & consentientem: Hæc est probatio, quod eadem sententia involvatur. Jam autè secundum hunc intellectum, solum esset probatio, quod simili poenâ arbitraria involvatur, qui proinde intellectus non congruit textui.

Respondeo: hanc esse probationem seu rationem, quare Pontifex voluerit poenam facientis extendere ad consentientem; cum enim verè delinquat, tamen eo ipso non involvatur eadem sententia; potuit tamen Pontifex velle ob eam rationem, eum eadem sententiâ involvere, & de facto involvit. Unde non dubito, quin Tridentinum, si voluisset, potuisset in casu proposito Parochum, dantem licentiam, involvere eadem poenâ. Porro ex textu non constat, voluisse eum involvere.

Sed nunquid talis Parochus communicat crimini assilientis, & participat criminoso, ut volebat ultima probatio Adversariorum ac proinde, juxta dictum cap. Nuper, involvitur eadem sententia suspensionis? Audiamus Navarrum Sum. cap. 27. n. 51. ubi succinctè, & meo judicio, optimè explicat hanc nostram sententiam.

Dicit ergo; quod ad judicandum, an quis sit excommunicatus, nec ne (eadem est ratio de suspensione) à jure vel ab homine, debent perpendi diligenter verba, quibus jus vel iudex utitur, & personæ contra quas, & opera, ob quæ excommunicat; non enim ultra illa extenditur.

verbo addu-
ctæ. ad h.

Sanchez.
Bartolus.
Abbas.

145.
Ad 2. 3. &

Resp. ad cap.

146.
Objectio.

Solutio.

147.
An Parochus, dantem licentiam in casu proposito, communicat criminoso.

Lex excom-
municans
facientem
non compre-
hendit regu-
lariter so-
lum consen-
tientes, sed
iuxta Na-
var. Cajet.
& alios.

148.

Probat. 1.

Tum; quia, secundum Omnes, excom-
municatio non debet extendi de uno casu
ad alium, secundum Glossam receptam in Cle-
ment. 1. de Sepulturis, & in Clement. 1. de
Conflagratione. eo quod poenae sunt restrin-
gendae; l. penult. ff. de Poenis. & cap. Poena,
de Poenit. dist. 1. & praedicti non sunt prop-
rie & vere facientes; nam mandatum &
consilium praecedunt factum, & nihil praec-
edere potest id, quod vere ipsum est; & fre-
quenter haec praecedunt mense & anno fa-
ctum, imò & plerumque post vitam dantis
ea fiunt; & interdum est impossibile, quod
per factum accipientis ea, excommunicen-
tur dantes illa, qui mortui ante, & forte
martyres in caelo jam sunt beati.

Secunda

probatio.

149.

Probat. 3.

Tum; quia cap. Quod in dubiis, de Sent.
excom. habet, participantem cum excom-
municato, esse excommunicandum, & non
excommunicatum, ibi: *Illi autem qui nomi-
natum excommunicatis praesumptuose partici-
pant, praeter personas, a dicto Canone notatas:
nisi ab eorum participatione communiti forte
desisterint, excommunicationis vinculo sunt
innodandi.* Quod Joannes, relatus à Glossa
verb. *Incurrunt*, intellexit, etiam de partici-
patione in crimine, qui licet merito car-
patur ibi à Panorm. & communi quoad par-
ticipantem in crimine commisso; non tamen
quoad participantem ante illud commis-
sum, qualiter participant ii, de quibus loqui-
mur. Ita Navar.

Ast, pace ejus, Joan. à Glossa, relatus, po-
tius oppositum intellexit; & idè immeritò
carpitur. Haec sunt verba Glossae: *Tamen
hoc* (scilicet, communicantem cum excom-
municato, sententiam excommunicationis
incurrere) intellexit Joan. ubi participant in
crimine, in quo casu intellexit sup. cap. prox.
alias non esse excommunicati, sed post admo-
nitionem excommunicarentur, ut hic dicitur.

150.

Sed pergamus ad alias probationes Na-

varri. Tum; inquit, quia cap. Felici de
Poenis in 6. & alia multa, exprimentur
suficientes, mandantes &c. cum intendunt
includere.

Tum, quia cap. Quicumque, de Sent. ex-
comm. in 6. probat, excommunicationem
laram contra dantem licentiam malefici-
di, non extendi ad utentem illa, nisi exp-
sè id exprimat. Et Clem. 1. de Conflag-
ratione communicans contrahentes, non com-
dit consulentes, mandantes, nec aliter
sentientes; neque lata per Clem. 1. de Sen-
tentia in sepelientes excommunicatum, con-
hendit consulentes & juvantes, & qui
quentes funus ad sepulturam, qui fune-
bus non inferunt eum illic, secundu-
Glossam ab omnibus ibi receptam, verb. *pe-
pelire*, ubi sic lego:

*Hic occurrit dubia, quae Privil. de-
tionem, plusquam glossantis opinio, quae
scilicet, an portantes ad sepulturam, qui
non sepelium, sint excommunicati. Item
de concommitantibus funi. Item de fabrican-
bus, fabricantibus vel aperientibus sepul-
Item de Prælati, Clerici vel magistri, licet
rum, in quarum cimiteriis sepeliantur, qui
non prohibent vel patiuntur, item de Clericis
vel laicis, qui portant cereas, ceretas, & similia.*

Et circa hoc advertebam, quod nunc
jura prohibent in cimiterio sepeliri, & lib. 6.
de Privil. At haec de Sent. excomm. in 6. &
respons. lib. 6. Quandoque in cimiterio sum-
lari eod. tit. Sacris. Quandoque sepelitur & tradit,
de Usur. Quia in omnibus, de Heret. c. 2. r.
respons. lib. 6. Quandoque ad sepulturam ad-
mitti, de Usur. Quamquam, lib. 6. eod. lib. de
Privil. Episcoporum. Quandoque sepelitur &
Clericos inter, de Rep. Super eo. Quando-
que corpora cum Psalmi ad sepulturam dant
23. q. 5. Placuit. Quandoque jubens sepeliri
carere, de Torne. c. 1. de Penit. & remiss. Quae
Quandoque precipiunt extra cimiterium
terrari; de Statu monach. Cum alibi
rium. Quandoque permittunt cum pueris
mulari, de Penit. & remiss. Quae.

Cum ergo hic puniat sepelientem, non abin-
tentem, interuentem, vel cooperentem (spe-
re autem est mortuum humo vel tumulo cor-
re) videretur solos humo vel tumulo cor-
ponentes, ligatos esse. Facit pro hoc aqua
ex unius funere, multitudine ligatur. Item
stat, quod portantes & concommitantes vel
bricantes, si non sequeretur calis sepeliri, &
communicati non essent.

Haec est Glossa, quam Navar. sup. dicit,
ab Omnibus receptam; tu autem adverte,
quod hic non fit finis istius Glossae; nam ex-
templò subditur: *In contrarium; esse hoc con-
stitutio ludibrio, si unus solus rivaldus vel
viens, per quem poterit id expediri, ligari dicitur
tur, reliquis usitatis pompose & solemniter*

peditis. Ecce argumentum in contrarium, quod Gloss. ibi non solvit.

Sed nunquid hic finis probationum Navarri? Nequaquam. Sequitur enim: Tum, quia Bartolus in l. Si is qui pro emptore, ff. de Usucap. à n. 56. & melius in l. Sed si unius, §. i. ff. de Injur. communiter receptus, secundum Jalonem in d. l. Si is qui colum. 74. ex professo tenet, cum qui per alium facit, non verè, sed fidei videri id facere; nisi quando illud aliud est instrumentum motum ab eo, necessariò faciens, quale est baculus vel gladius; inferens ex eo, mandantem non verè, sed fidei facere id, quod mandatarius facit; præsertim cum mandatarius non obligetur ad id, etiam ad susceptum mandatum, ut contingit in materia delictorum, de qua loquimur.

153. Tum, quia cap. Mulieres, de Sent. excom. non habet id, quod Panormit. & aliquot alii imponunt ei, scilicet quòd mandans percutit Clericum, verè percutit illum, sed quòd verè committit, cui supplendum est, in legem, id est, verè delinquit; quia mandare illud, est verè delictum, ut respondit Bartolus in d. §. i. quem sequuntur ubi supra Romanus & Jalon, & ita nullà ratione defendi potest, quòd verè & propriè sint idem, mandare ut aliquid fiat, & factum virtute mandati, quamvis frequentissimè fidei reputentur idem, sicut & hæres & defunctus, pater & filius, Episcopus & Vicarius &c. Nec consequenter Jalon ubi supra. iuste recedit à Bartolo, cui dixit communem ad stipulari. Hæ sunt omnes probationes Navarri.

154. Sequuntur explicationes nonnullorum, quæ dixit in his probationibus. Dixi (inquit ille) Nisi ex ejus tenore expressè &c. ob legem: Si quis id quod, ff. de Jur. & alias, quæ pœnam impositam facienti, expressè extendunt ad mandantem, significando tacitè, alioquin non extendum iri; non quidem quòd mandare sit facere; sed quia Legislatori placuit, utrumque ad pœnam ibi positam exæquare.

Dixi: Vel ex tenore aliarum, ut ex aliis iuribus, & consuetudine Ecclesiæ, cap. Si quis suadente. Clem. de Pœnis, loquens de injiciente manus in Clericum, extenditur ad mandantem, consulentem & juvantem.

Dixi: Tacitè, propter cap. Significavit. i. i. de Judæis, quod habet, mittentem arma Saracenis ita esse excommunicatum ac deferentem, per Canonem latum contra facientem; non quidem, quòd idem sit, deferre per se, & mittere per alium; sed quia lex pœnalis extenditur de uno casu ad alium, quando alioquin esset frustratoria vel quasi, cap. Si civitas, de Sent. excom. quod habet, interdictum civitatis extendi ad sub-

urbia, ne fiat frustratorium, & Gloss. cap. i. de Usur. in 6. quæ caput illud; loquens de testamento, extendit ad codicillum, ne sit frustratorium. Hucusque Navarrus.

Atque ex his quisque festinè cognoscet, quid sit respondendum ad alia jura supra pro opposita sententia adducta, videlicet ad Reg. 169. Is damnus dat, qui jubet dare, scilicet interpretativè, juxta doctrinam Bartoli supra. l. Si is qui pro emptore, dicentis, legem æquiparantem factum unius personæ, facto alterius, necessariò fingere; quia nequit secundum naturam, factum unius dici factum alterius.

Ad l. Nihil interest, respondetur: eam intelligi, quando factò ipso aliquis causam mortis præbet, secùs mandato vel consilio. Ita Gloss. ibi in propositione casus: Sive, inquit, occidam aliquem, sive causam mortis præstiteri, ut dando cultellum in manu furiosi, qui se occidat, vel alium, reoveo hæc lege. Et verb. Mortis, sic ait: Ut si gladium furioso dederis, ut se occidat vel alium

Porrò ad d. cap. Significavit, & d. cap. Nuper, responsio patet nimis manifestè ex Navarri, ut proinde non sit necessarium, eam hic repetere. Concludamus itaque & dicamus; Parochum dantem licentiam alteri Sacerdoti, conjungendi Matrimonio, vel benedicendi sponso alterius Parochiæ, sine illorum Parochi licentia, non incurrere suspensionem ipso jure latam à Concil. Trident. sess. 24. de Matr. cap. i. estò ille, qui assistit, aut benedicat, eam incurrat.

Si autem proprius Parochus det licentiam non Sacerdoti, assistendi Matrimonio, similiter non incurret hanc suspensionem; quia Concilium loquitur dumtaxat de Parocho aut alio Sacerdote, qui sine licentia proprii Parochi conjungit, aut benedicat alienos parochianos: in casu autem supponitur, quòd non sit Sacerdos, qui assistit aut benedicat, & quòd id faciat de licentia proprii Parochi.

Neque etiam incurret suspensionem d. cap. fin. de Claudeftr. despons. quia licentia illa est invalida, & per consequens invalidum Matrimonium, defectu Parochi aut alterius Sacerdotis, de quo Matrimonio non loquitur d. cap. fin. ut alibi ostendimus.

Idem dicerem (inquit Sanchez supra. n. 3.) si non Sacerdos absque licentia proprii Parochi conjungeret aliquos Matrimonio, neutram enim suspensionem incurreret; quia utraque fertur in Parochum, vel alium Sacerdotem, absque licentia proprii assistentem: nomine autem Sacerdotis in materia pœnali, qualis est hæc, non comprehenduntur Diaconus, & Subdiaconus, & cæteri, qui Sacerdotes non sint.

Si tamen is non Sacerdos, Parochus esset, incur-

R r r r

155. Resp. ad Reg. 169.

Resp. ad l. Nihil interest.

156. Conclusio.

Proprius Parochus dans licentiam non Sacerdoti assistendi Matr. non incurrit suspensionem.

157. Quid si non Sacerdos absque licentia proprii Parochi conjungeret? Sanchez.

incurreret, utique suspensionem Trident. conjungens alienos parochianos; quia respectu Parochi non petit qualitatem Sacerdotii: non tamen incurreret suspensionem triennem, propter invaliditatem Matrimonii, ex defectu proprii Parochi, aut alterius Sacerdotis de ejus licentia.

Porro si à me quæritur, an Parochus suspensus per triennium ab officio, juxta præscriptum d. cap. fin. sit pariter suspensus à beneficio, & quis eum possit ab hac suspensione absolvere? Responso erit

CONCLUSIO V.

Parochus suspensus ab officio per triennium, eò quod interfuerit Matrimonio clandestino, non est consequenter suspensus à beneficio. Nequit eum Episcopus absolvere.

Tripliciter potest aliquis suspendi. Primo, ab officio; & hoc est idem, quod suspendi ab exercitio Ordinis & officii clericalis. Secundo, à beneficio; & hoc est idem, quod suspendi tantum à beneficii fructibus; non enim sic suspensus interdictur ab illius administratione in temporalibus & spiritualibus. Tertio, ab officio & beneficio simul. Et siquidem Canon dicat: *Suspensus sit, vel, suspendatur ab officio tantum*, constat suspensum ab officio, non censeri suspensum à beneficio; aliàs, ut clarum est, non verificarentur verba sententiæ seu Canonis.

Tota ergo controversia in eo sita est, quando sententia vel Canon absolutè suspendit aliquem ab officio; an eo ipso censetur suspensus etiam à beneficio, id est, à beneficii jam adepti fructibus. Quam quæstionem (inquit Sanchez sup. disp. 51. n. 1.) satis difficilem reddit varietas opinionum; vix enim reperies disputationem, in qua tam varii sint scribentes.

Referam ego hanc varietatem opinionum, verbis Suarii de Censuris disp. 26. sect. 3. n. 3. Ratio, inquit ille, dubitandi esse potest, quia beneficium non datur nisi propter officium, c. ult. de Rescript. in 6. ibi: *Et officium plerumque (propter quod beneficium Ecclesiasticum datur) omittitur*. Ergo hoc ipso, quod ab officio quis suspenditur, quasi in radice & fundamento consequenter suspenditur à beneficio; quia accessorium sequitur principale, beneficium accessorium est respectu officii; arg. cap. *Si quis objeserit*. l. q. 3.

Et confirmatur; quia excommunicatio privat fructibus beneficiorum, cujus est potissima ratio; quia excommunicatus om-

ni usu Ecclesiastici beneficii privatus est; ergo idem erit de suspensione. Atque sentit Gloss. in cap. *Latores*, de Cler. com. ministr. verb. *Ab officio*. Quia, nisi inquit, *unum propter aliud, ibi est unum tantum*. Ecce prima opinio.

Alii verò Canonistæ (prosequitur Sarrorius) prædictam sententiam limitant, & distinctione uti sunt; de suspensione à beneficio vel ab homine. Et quidam dixerunt, suspensionem ab homine, quæ est ab homine, quæ est à jure, ut refert Gloss. in Clem. *pietens*, de Pænis, verb. *Suspensi*, & Gloss. cap. 1. de Re judic. in 6. verb. *Officio* quod penam infert, beneficium inter pretandum est, quam hominis sententiam. Atque hæc est secunda opinio.

Alii è contrario dixerunt, suspensionem ab officio si sit juris, includi suspensionem à beneficio; non verò si sit hominis. Ita refert ex Joan. Andree in cap. *Præter*, dist. 23. verb. *Ab Episcopo* in toto illius textus. Ecce tertia opinio.

Quarta erit: cum aliquis suspenditur à beneficio, cum additione excluditur, *tantum*, vel *solum ab officio*; tunc non suspenditur à beneficio, ut sup. dicitur, quando verò sine additione talis particule, comprehendit etiam beneficium. Et ratio esse potest; quia particula excludit aliquid operatur: ergo cum additur, aliquid excludit, quod sine illa non excluderetur; quod nihil aliud esse videtur, quam suspensio à beneficio.

Sequitur quinta opinio. Si quis suspenditur ab officio propter intantiam, vel contumaciam, non suspenditur à beneficio, sed propter crimen, vel crimen est leve, & non suspenditur à beneficio, vel est grave, sed utroque suspenditur.

Plures opiniones reperies apud Sarrorius sup. disp. 51. quas nimis longum est referre. Hæc sufficient nobis esse referentis, quæ ex illis sit tenenda? An Sanchez sup. n. 4. dicendum censet, quando beneficium ab officio præcisè fertur, sive à jure vel ab homine; per se non includere suspensionem à beneficio; & consequenter non cessare sic suspensum fructibus beneficii, exceptis distributionibus, quæ non cessant nisi his, qui per se assistunt seu ministrant in divinis officiis. Hæc est (ut copulatur) communis & certa sententia, ut dicitur ex Navar. Sum. cap. 27. n. 163. Alibi & aliis in Clement. *Cipientes*, de Pænis, & in cap. *Apostolis*, de Except.

Huic etiam sententiæ adheret Sanchez sup. n. 12. eamque variè probat. Primo quia in jure interdum exprimitur suspensio ab officio & beneficio, cap. *Tam laicus*, 23. de

BIBLIOTHECA
SACRAMENTORUM
MATRIMONII

158.
Tripliciter
potest aliquis
suspendi.

An suspensus
ab officio hoc
ipso sit etiam
suspensus be-
neficio.

Sanchez.

159.
Prima opi-
nio affirmat,
Suarez.